

Проаналізувавши психолого-педагогічні джерела можна виділити такі шляхи успішної реалізації педагогічної співтворчості викладача і студентів у процесі підготовки майбутніх фахівців :

- оптимальне використання діалогічних форм навчання студентів;
- введення елементів творчого тренінгу у навчання;
- проблемність навчального процесу на основі творчих навчально-професійних завдань;
- застосування групової форми навчання студентів;
- створення психологічної атмосфери взаємної поваги учасників навчального процесу;
- трансформація психологічної позиції викладача: перетворення його з носія інформації на консультанта і організатора процесу навчання;
- зміна орієнтації студента з «учнівства» на «партнерство».

Співпраця педагогів і студентів повинна перерости у співтворчість, яскравим свідченням якої мають бути нові нестандартні підходи до розв'язання навчальних завдань, що диктуються як потребами сьогодення, так і самої особистості.

Література

1. Матушанский Г. У., Цвенгер Ю. В. Основные характеристики психолого-педагогической подготовки и переподготовки преподавателя высшей школы на современном этапе // Психологическая наука и образование. — 2001. — №2. — С. 26–31.

Бондар Т.А., к.е.н., доцент
кафедри бухгалтерського обліку

ЕВРИСТИЧНА БЕСІДА ЯК МЕТОД ПРОБЛЕМНО-РОЗВИВАЮЧОГО НАВЧАННЯ

Одним із методів сучасних інноваційних процесів у сфері навчання є метод евристичної бесіди. Цей метод нараховує вже кілька тисячоліть, вперше він увійшов в ужиток як «сократична бесіда», він імені славетного філософа Сократа, що вів зі слухачами філософські бесіди, які мали на меті з'ясування істини не прямим повідомленням, а власним розумом і власними зусиллями слухача.

Евристична бесіда — це метод навчання, при якому студенти у ході бесіди, старанно підготовленої викладачем, власноруч доходять запланованих висновків. Виокремлюють такі головні особливості методу евристичної бесіди: знання не пропонуються у готовому вигляді, а їх треба здобувати самостійно; викладач організовує не повідомлення чи виклад знань, а їх пошук за допомогою різних засобів; студенти самостійно доходять висновків під керівництвом викладача. Від постановки питання викладач, в евристичній бесіді, веде студентів до порівняння і зіставлення, аналізу і синтезу, знаходження правильної відповіді і, нарешті, до встановлення логічних зв'язків, виведення висновків і узагальнень.

У процесі застосування евристичної бесіди викладач уміло поставленими запитаннями спрямовує думку студентів на розуміння ними суті вивчуваного матеріалу. Запитання відіграють роль збудників, словесних подразників думки. В евристичній бесіді можуть застосовуватися запитання різного змісту, а саме: на встановлення причинно-наслідкових та інших зв'язків; на порівняння і протиставлення; спрямовані на проведення аналізу, синтезу, доведення, виведення висновків і узагальнень; спрямовані на використання особистого досвіду, спостережень студентів, виявлення їх ставлення до навколишнього середовища; на відтворення деяких знань студентів, що стають основою для засвоєння нового матеріалу. Переважають в евристичній бесіді запитання, що підводять учнів до розуміння певних закономірностей. Евристична бесіда є двостороннім процесом — у ній активну участь беруть і викладач, і студенти. Тому можна дати студентам запитання для попереднього продумування.

Активізації студентів сприяє бесіда з усією аудиторією, а не індивідуальна, у формі діалогу викладача з небагатьма студентами. Тому викладачу слід звертатися із запитаннями до всіх присутніх студентів, для відповіді на одне й те саме запитання викликати кількох студентів, пропонувати їм доповнювати, виправляти відповіді своїх товаришів, висловлювати свої думки, враження, а також запитувати про те, що їх, зацікавило або виявилось незрозумілим. Разом з тим, бесіда проводитиметься успішно тоді, коли викладач уміло здійснюватиме індивідуальний підхід, розподіляючи запитання залежно від індивідуальних особливостей студентів і їх загальної підготовки.

У бесіді викладачу слід поводитись особливо обережно й тактовно, щоб не придушити активності та інтересу студентів. Неправильну відповідь не відкидати відразу, а поступово логічно доводити її

помилковість, уміло спрямовувати студентів до знаходження правильної відповіді за допомогою наведених запитань. У цьому полягає особливість і педагогічна цінність евристичної бесіди.

У ході евристичної бесіди розумова робота студентів може розглядатися у такій послідовності: перед студентами ставиться проблема, питання, предмет для спостереження, порівняння, що примушує їх мислити, шукати відповіді, дає поштовх думці; аналізуються різні відповіді, висловлені при розгляді питання, — відкидаються неправильні, доповнюються або уточнюються неповні й неточні, виводиться правильна відповідь; устанавлюються логічні зв'язки між окремими думками, положеннями, виводяться висновки і узагальнення, устанавлюється система нових знань.

Основними етапами евристичної бесіди можна назвати такі:

1. актуалізація опорних знань;
2. створення проблемно-пошукових ситуацій;
3. спонукання студентів висловити припущення про вирішення проблеми;
4. вимога довести свою точку зору;
5. спрямування розумової діяльності студентів, коригування відповідей;
6. узагальнення і систематизація знань.

Наведений перелік етапів є орієнтовним, необхідно творчо підходити до підготовки і проведення евристичної бесіди. Характер етапів визначається завданнями, які постійно треба розв'язувати на заняттях.

Життєвість і предметність евристичної бесіди можуть підсилити такі методичні прийоми: широкое застосування наочних матеріалів, аналізу конкретних прикладів (ситуацій); заохочення висловлювання студентів, організація їх спостереження; пропозиції щодо аргументування своїх відповідей власними прикладами з життя, практики, досвіду; пропозиції студентам пояснювати, як вони дійшли до певної відповіді, чому так вважають, щоб запобігти формалізму.

Прийняття рішення викладача щодо проведення евристичної бесіди повинне базуватися на уточненні таких моментів:

- ✓ який навчальний матеріал можна подати;
- ✓ які знання, попередні відомості можуть бути використані в бесіді;
- ✓ мета бесіди та висновки, «відкриття», до яких слід підвести студентів;
- ✓ орієнтовні основні запитання по темі бесіди, у тому числі і для розгляду наочних посібників, прикладів та інших додаткових джерел.

Таким чином, перш ніж обрати на заняття метод евристичної бесіди, необхідно в'яснити, чи зможуть студенти з допомогою викладача зіставити, перегрупувати, порівняти поняття, факти та власноруч досягнути запланованого результату, чи зможе викладач дібрати для евристичної бесіди систему запитань, яка буде опиратися на логічну структуру даного матеріалу, на пошук у навчальному матеріалі певної системності, яка передбачає виділення ведучих понять, встановлення їх зв'язків з іншими поняттями.

Евристична бесіда недоцільна в тому випадку, коли матеріал великий за обсягом, а навчального часу мало. Також використання цього методу недоречне під час вивчення складних тем програми.

*Бугай Н.О., к.е.н.,
старший викладач кафедри аудиту*

ВЗАЄМОДІЯ ОСНОВНИХ СУБ'ЄКТІВ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЯК ВИЗНАЧНИЙ ФАКТОР СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Система вузівської освіти з навчання фахівців повинна володіти великою кількістю засобів, які забезпечують розвиток умінь і навичок. Один з найважливіших моментів у цьому є та взаємодія, яка виникає між викладачем і студентом: вступаючи у суб'єктні відносини та являючись їх активним учасником, студент починає сприймати способи, які реалізуються як норма, як свій індивідуальний вибір.

Міжособисті та ділові комунікації викладачів і студентів змістовно досліджуються недостатнім чином. У сучасних умовах впровадження в навчальний процес нових інформаційних технологій, студентської мобільності, елементів дистанційного навчання довели до того, що класична форма відноси «вчитель–учень» зникла, а нова — «студент — споживач, а ВНЗ — виробник навчальних послуг» — по суті змінює наставницьку функцію викладача.

Взаємодія в системі «викладач–студент» являє собою систему взаємних впливів суб'єктів, включених у спільну діяльність на основі загальних цілей професійної освіти. Ефективність цієї взаємодії на навчальних заняттях залежить від безлічі факторів (успішного визначення цілей спі-